

Vuitena jornada de l'Opinió Catalana

De dins i de fora

Barcelona, 7 de novembre de 2009

Sessió:

Cal una regeneració democràtica?

Antoni Dalmau

Escriptor

Gràcies. Com que el que jo faré és, em sembla, no contraposar sinó complementar el que he sentit, això em permetrà encara més fàcilment de cenyir-me al temps que tinc, perquè alguna cosa me la podré estalviar. És l'avantatge de ser el tercer de parlar, diguem, l'inconvenient ja el sabeu. A les taules rodones mai vols ser el tercer, sempre vols ser el primer, però és clar, a algú li toca ser el tercer.

Resposta a la primera pregunta. Primer, el sentit de l'oportunitat d'una pregunta com aquesta, justament ara, preguntar-se si cal regeneració democràtica. De les respostes que ens hem anat inventant tot, jo la que diria és que evidentment que sí que cal la regeneració, però que no pel que ha passat ara, és a dir, abans del que ha passat ara ja calia la regeneració. En tot cas, la situació d'ara és una benentesa magnífica, és una magnífica oportunitat, perquè tenim la situació una mica més estovada, és a dir, els estats d'ànims col·lectius, la pressió popular i l'actitud dels polítics es modifica si estem en una situació precària, que no pas si estem en una situació aparentment, parlo de la bombolla del món de la política, de posició consolidada.

Jo crec que d'alarmes en sonen des de fa molt de temps, les que sentim tots. Tothom sol invocar l'abstenció electoral, que cada vegada és més alta; això és una gràfica evidentíssima que cada vegada vota menys gent, però en canvi em sembla que hauríem

d'estar atents a una altra mena de gràfica, de la qual gairebé no parla ningú. Suposo que sabeu, i si no ho sabeu us ho dic, que el Centre d'Estudis d'Opinió de la Generalitat cada trimestre fa una enquesta per mesurar l'índex de satisfacció política dels ciutadans de Catalunya. Només us diré, perquè sapiguen per on anem, que la darrera d'aquestes enquestes, que es va fer el mes d'agost, diu que el 75,7 % dels catalans se senten insatisfets políticament. El 75,7 %. Dir-vos que el març de l'any 2007 eren el 54 %. De manera que en un parell d'anys hem passat del 54 % al 75 %, o 76 %. Em sembla que és una dada encara més reveladora que no pas la participació electoral, que és molt visible, però...; totes dues en tot cas són prou eloqüents, em sembla.

Això, per què passa? Més enllà de les causes que són generals de tots els països de qualsevol país democràtic, nosaltres en tenim d'específiques, i són aquestes les que ens interessen. Jo encara sóc dels que crec que hi ha un pes d'herència històrica que ens ha malejat, i que encara d'alguna manera ens maleja, és a dir, que encara hi ha coses del nostre passat que ens pesen en la nostra manera de funcionar, encara ara, i el fet, naturalment, de viure en un estat no resolt. És a dir, la no resolució de l'entitat que s'anomena Espanya és una font permanent d'insatisfacció i de conflicte. És a dir, no hi ha sortida possible, perquè estem ficats en una estructura no resolta. És a dir, el que altres països del món tenen, encara que a vegades sigui amb centralisme, aparentment resolt. L'Estat espanyol, per definició, és un estat no resolt, i en la mesura que no és resolt aquesta insatisfacció genera una inestabilitat democràtica permanent.

Després hi ha les falles pròpies del sistema al cap de 30 o 35 anys, amb una Constitució considerada inamovible, intocable, esclarotitzada, que tothom voldria tocar però no es toca mai. Perquè tothom la voldria tocar, però per coses diferents, per tant millor que no la toquem, perquè si la toquéssim ens adonaríem del desacord profund que hi ha a l'hora de fer les reformes. I dins d'aquestes falles del sistema només voldria numerar les que se m'ocorren, que en veig de tot ordre. És a dir, en el rodatge d'aquests 30 anys, en el que hem vist a la pràctica d'aquests 30, 35 anys de democràcia, hi ha coses que van malament, i que en podem fer la nòmina.

Hi ha falles, per exemple, en el pla institucional. Per exemple, una cosa com un Tribunal Constitucional, que és la darrera pedra angular del sistema tal com el tenim organitzat, hi ha una unanimitat total de tothom que de la manera com està muntat i de

la manera com són elegits els seus membres això no té cap mena de legitimitat ni té cap mena de prestigi.

Hi ha una assignatura pendent que tothom va recordant de tant en tant i que permet fer molts articles de ciència política sobre el funcionament del Senat. És una constant. Tothom parla que el Senat s'ha de regular, però ningú no el regula mai, és a dir, el Senat continua sent una cambra de..., o sigui, continuem amb un sistema constitucional de cambra de doble lectura, és a dir, simplement tenim dues cambres perquè repeteixin la mateixa feina, perquè el Senat no fa la seva. No la fa, no l'ha fet mai, i ningú no sembla disposat a arribar-la a fer alguna vegada.

Exemples perquè es vegi la falla del sistema. Que el president d'una caixa, situada sota control públic com és Caja Madrid, sigui designat en els titulars dels diaris a les reunions de l'executiva del PP, barallant-se sobre qui ha de ser aquest president, és una mostra evidentíssima de com funciona això. És a dir, una caixa d'estalvis amb el seu sostre de vidre, com tothom sap, és al mig de l'escenari, veient com els polítics decideixen qui ha de ser el president d'aquesta caixa. Els consellers que l'hauran de votar no tenen cap mena d'importància; ja ho decidirà l'executiva del PP després dels seus polsos entre si mateixos. Això són falles institucionals.

Hi ha falles en el sistema de partits; i ja s'han dit tantes vegades. El poder dels aparells: els partits han anat constituint cada vegada més conformant una oligarquia intocable, que és la que fa les llistes, que és la que diu les consignes, que és la que fa de portaveu; i d'això no et pots moure ni un mil·límetre. Els partits ja no discuteixen res, no hi ha debat polític de cap classe, i amb conseqüència ja no hi ha idees polítiques. Les idees no mouen la política d'aquest país. La política d'aquest país es mou per altres coses, però per idees em temo que fa molts anys que no. El famós règim de finançament d'aquests partits mateixos, d'una opacitat total. Quan es fan mesures per controlar el que són els excessos de diners, directament el partit es fa el magnífic invent de les fundacions, i aleshores recaptem via fundacions, el dia que, espantats pel que ha passat, ara controlem les fundacions, ens inventarem associacions cíviques paral·leles, per continuar burlant el sistema d'accés als partits. És a dir, això és una cosa que està..., que no funciona, és evident.

Falles en el sistema electoral, ja no hi entro. Vosaltres sabeu com es fan les campanyes ara, quin model de política practiquem, els diners que costa, etc., etc.

I finalment la falla en les pràctiques, naturalment, dels governs i del sistema parlamentari. Tampoc hi entro, perquè tot són coses prou sabudes. Des de la corrupció en ella mateixa fins al corró parlamentari dels parlaments. Actualment, el Parlament ja ho sabeu que és una màquina..., que sempre dic, jo recordo que alguna vegada al Parlament es deia que en tal tema hi haurà llibertat de vot de consciència. I el vot de consciència per què només té a veure amb l'eutanàsia?, i només té a veure amb coses d'aquest estil? No podria haver-hi llibertat de consciència per qualsevol altre tema dels molts que anem votant, en lloc d'estar tots contemplant com el nostre portaveu aixeca el dit i ens diu el que hem de votar? Si us hi fixeu, la llibertat de vot del diputat és aquesta, per votar sobre la eutanàsia, el divorci, aquesta mena de coses i prou.

Fins passant per la perpetuació en els càrrecs, el famós tema de la limitació dels mandats, del qual tothom parla, però tampoc mai no se'n resol res. O la reconeguda directament burla dels anomenats òrgans de control. Tots els òrgans de control que ens hem creat en aquest sistema democràtic nostre són de l'acció directa dels partits polítics, i refugi de polítics jubilats. Tots. Mireu la nòmina dels consells d'aquí, del consell d'allà, de la mateixa Sindicatura de Comptes, de tot el que vulgueu. Aneu mirant tots els òrgans de control del país, a tot arreu hi ha expolítics jubilats, o polítics designats directament pels partits. És clar, aquest és un vici de mal resoldre, perquè això conforma aquests òrgans pretesos de control amb una determinada lògica, és indiscutible.

No hi ha, des del meu punt de vista, per mi, una recepta salvadora única, que resolgui aquest problema de la regeneració democràtica. La resposta a la manca de..., a les coses que van malament és una munió de petites mesures, potser no tant petites, però de mesures concretes. Una llarga llista de mesures a aprendre, que si s'anessin prenent una darrera l'altra, potser finalment el mapa que en resultaria seria significativament diferent. Dic això, perquè esperar, fins i tot, encara que és veritat que la idea de tancar els líders polítics al Parlament no em sembla mal pensada, però fins i tot tancats allà dintre, és difícil que ho resolguessin tot. És a dir, hi ha 10 o 15 coses a fer, importants, que si totes 10 o 15 s'abordessin ara l'una ara l'altra, ara l'una ara l'altra, el mapa resultant canviaria.

Només per fer memòria: limitació de mandats; nou finançament de partits, autènticament nou, fins a les últimes conseqüències; llistes obertes; llei electoral i règim electoral; règim d'incompatibilitats, etc., etc. I d'altres dels quals es parla poc, per exemple, només en dic un. L'actual accés a la funció pública de les administracions catalanes, de totes. No són justos els principis teòrics d'accés generalitzat, és a dir tothom sap que a les actuals administracions, quan hi ha una plaça vacant hi ha una persona pensada per ocupar aquella plaça. I al darrere d'aquesta persona hi ha 300 incauts que es presenten a les oposicions. I que evidentment no les guanyaran perquè ja hi ha una persona designada, perquè ja s'ha fet la prova específica per a l'accés a l'administració, ja s'ha fet preparada per aquella persona que ja és dins. Això passa a totes les administracions, actualment. Hem deformat completament el nostre sistema d'accés a la funció pública. Cadascú té la seva parcel·la, cadascú col·loca els seus a la seva, i així va la cosa, diguem.

Bé, torno al començament. La regeneració, per tant, feia falta abans del cas Millet i del cas Pretòria. L'únic que passa és que ara sembla que tindriem allò que deia al començament, una magnífica oportunitat. Jo us he de dir una cosa. Crec sincerament que no l'aprofitarem. Aquí se'ns va demanar, que féssim en aquesta taula rodona missatges optimistes. El meu no ho és. Jo crec que no l'aprofitarem. Us ho dic, sincerament, per dues raons. Per dues raons.

Primer, crec que hi ha un greu problema de lideratge polític a Catalunya, en totes les forces polítiques. És a dir, el personal polític que actualment ens governa, en el govern i en l'oposició, d'aquí o d'allà, perquè de vegades això es canvia, trobo a faltar una mena de personal... És a dir, hi ha determinades circumstàncies que exigeixen una determinada classe de polítics, i en la nostra actual conjuntura, per fer aquesta regeneració democràtica, em temo molt que la tipologia de polítics que tenim no és la més idònia. Ho dic sincerament.

I en segon lloc, perquè els partits no estaran per aquesta feina, i no estan per aquesta feina. Perquè ara quan passen els problemes d'aquests casos de corrupció, la reacció espontània és mirar-se l'un a l'altre i dir l'altre és més culpable que no pas jo, treure pretesos draps bruts. Ara el darrer que ha sortit és l'acumulació de càrrec de la dona del

president de la Generalitat. I qui fa l'acusació d'acumulació de càrrecs de la dona del president de la Generalitat és un senyor que quan ell era conseller ell n'acumulava tres vegades més que la dona del president de la Generalitat, etc. És a dir, aquesta és la mena de debat que fem ara, no? O bé si arriben uns diners a una determinada fundació, sincerament ho dic, jo crec que la solució, ho dic fins i tot, o sigui aquesta és la mena de debat que fem ara, ho dic fins i tot, jo no sé si ho sabeu, però joestic a la junta de l'Orfeó Català, sóc un d'aquests incauts que no vaig descobrir les malifetes del Millet, en el grau que em pertoca, perdoneu, eh, perquè les malifetes principals les va fer a la fundació i no a l'Orfeó Català, que tot sigui dit. Sincerament, el tema de la Fundació Trias Fargas s'hauria acabat si l'endemà la Fundació Trias Fargas hagués dit com que sabem que aquests diners ens han estat donats d'una manera improcedent, els tornarem demà. Punt, s'acabava aquesta polèmica; ho dic sincerament, des del meu punt de vista. I no dic que s'hagin de tornar els diners, hi pot haver altres fórmules de compensació per una cosa que tothom sap, que el Fèlix Millet els va donar a la Fundació Trias Fargas sense autorització per poder-ho fer, perquè això no va passar per cap òrgan de govern del Palau de la Música, senzillament.

Vull dir, la reacció quan els partits es troben atrapats, aculats a la paret, tots, tots, perquè els uns per unes coses, els altres per les altres, és mirar-se i fer el càlcul de veure qui està en pitjors condicions que jo. Jo crec sincerament que el PSC no estarà per la feina, perquè encapçala un tripartit feble, perquè la seva estructura interna d'aquest govern és feble, és a dir, no s'ha aconseguit de fonamentar una cohesió interna de govern suficient, sinó que cada partit va pel seu compte i això el debilita objectivament. Per tant, el PSC està dèbil per afrontar aquesta situació. Crec que Convergència i Unió ja calcula que guanyarà les eleccions de l'any vinent, i per tant no li interessa altra cosa que aquesta. És a dir, no estarà per altra feina que per la de consolidar el que les enquestes li diuen. I parlo només de la tercera, per no anar més lluny, per no dir-los tots, crec que Esquerra Republicana està molt pendent del seu canvi de lideratge, i de la pèrdua que tothom li assenyala de diputats, i per tant de les fugues que pugui sofrir per la banda de les escissions que ha experimentat o que pot experimentar. Vull dir, tothom té altres maldecaps, i per tant ni veig actitud en els partits ni veig lideratge suficient, com perquè aprofitem l'extraordinària avinentesa que ara tindriem de dir senyors, això que se'ns ha posat davant la cara és de prou gravetat com perquè ho afrontem decididament.